Det hele menneske har altid været det vigtigste

Udgivet i anledning af Nørbæk Efterskoles 50 års jubilæum

"Det hele menneske har altid været det vigtigste" er et forsøg på at belyse Nørbæk efterskoles historie og udvikling gennem 50 år. Som efterskole for unge med læsestavevanskeligheder. Skolens historie er søgt belyst gennem interweiv med de 5 forstandere som har ledet skolen i mere end 5 år og den nuværende.

Artiklen søger at belyse den udvikling skolen har haft og hvad de enkelte forstandere har lagt vægt på i forhold til udviklingen af de unge ordblinde. Artiklen kommer dermed til at give et billede af den udvikling skolen har været igennem i arbejdet med unge med læse stave vanskeligheder og som efterskole.

Artikel og interview er lavet af af journalist Svend Krogsgaard Jensen (Magasinhuset, Vejle) i anledning af skolens 50 års jubilæum 2017.

Artiklen kan frit citeres med henvisning til kilden. (Nørbæk efterskole 2017)

Nørbæk Efterskole 50 år

Meget er forandret og nogle ting er blevet lettere for de ordblinde elever, der nu i 50 år har oplevet fællesskabet på Nørbæk Efterskole. Alle år har skolen arbejdet for at gøre de unge til hele mennesker og give dem mod på livet.

50 år har den ligget der ved mosen, Nørbæk Efterskole. 50 år hvor mere end 3000 unge har makket med motorer, været på jagt, forarbejdet glas, udøvet kampsport, tilbragt tid i træværkstedet og med stor entusiasme kastet sig over en lang række af praktiske aktiviteter, som altid har været en væsentlig del af Nørbæk Efterskoles DNA.
»Vi har altid været gode til det med det praktiske, og det er fantastisk, at se eleverne tanke selvtillid, i takt med de opdager, at skole ikke kun betyder nederlag,« siger forstander Lene Blinksbjerg. Og nederlag har de fleste af skolens elever oplevet til overflod. Alle har kæmpet med deres ordblindhed og ofte mistet troen på, at de kunne noget.
»Mange har i årenes løb anset de ordblinde for at være dumme. På et tidspunkt kaldte man dem for eksempel læseretarderede. I dag er det anderledes og lettere at stå ved, at man har udfordringer med læsningen,« siger hun og glæder sig over, at flere og flere kendte står frem og fortæller om deres ordblindhed.
»For vores elever er det bevis på, at mulighederne er der også for de ordblinde,« siger hun og tilføjer, at det praktiske på ingen måde står alene.

Nørbæk har gjort en forskel
I 50 år er der også blevet holdt i hånd, joket og lavet sjov med hinanden, skabt nye venskaber og ført fortrolige samtaler. Samværet mellem de unge har været en væsentlig del af livet på Nørbæk Efterskole.
»Her har de unge mødt andre unge med samme udfordringer som dem selv og oplevet, at de ikke er alene,« siger Lene Blinksbjerg.
Det faglige har helt indlysende haft en fremtrædende plads alle årene, og ofte har det tætte samvær og de mange praktiske aktiviteter øget de unges motivation for læsningen og de andre fag.
Det hele menneske har været målet. Vidende og ansvarlige unge med

mod på livet og selvtilliden i orden er det, skolen i nu 50 år har arbejdet for at fremme. Og det er lykkedes.
»Vi hører tit fra tidligere elever, at deres tid på Nørbæk har gjort en kæmpe forskel og hjulpet dem til et godt liv,« siger Lene Blinksbjerg og peger på, at det på sin vis er blevet lettere at være ordblind.

Teknologien hjælper kolossalt

»Da jeg startede som lærer på Nørbæk Efterskole tilbage i 1989, sad eleverne og klappede stavelser, øvede fonemer og morfemer, klippede ord og stavelser ud af aviser, og skrev med blyant. I dag sidder de med en telefon, en iPad og en computer, der er sket utroligt meget med hjælpemidlerne,« siger Lene Blinksbjerg og forklarer, at det i dag er vigtigt, at de unge bliver dygtige til at håndtere hjælpemidlerne, og at når de er det, klarer de afgangsprøverne på bedste vis.
»Vi fører nu helt naturligt eleverne op til afgangsprøverne, hvilket var utænkeligt, da skolen startede, og vi har for eksempel haft en pige, der fik 12 i skriftligt dansk til trods for sine læsevanskeligheder,« siger hun og pointerer, at Nørbæk Efterskole altid har haft fokus på, at man læser for at skaffe sig viden.

Vi fører nu helt naturligt eleverne op til afgangsprøverne, hvilket var utænkeligt, da skolen startede.

Hvad er det at læse

»Vi havde på et tidspunkt en elev, som kunne læse en tekst flydende og uden fejl. Vi satte hende til at læse en tekst op for en anden elev, som havde endog meget svært ved at læse. Bagefter spurgte vi begge elever, hvad teksten handlede om,« siger Lene Blinksbjerg. Det viste sig, at hende der havde læst op slet ikke havde fået fat i, hvad det handlede om, mens den elev der lyttede kunne referere indholdet uden problemer.
»Jeg påstod, at det var ham, der havde forstået teksten, som kunne læse, hvilket eleverne havde svært ved at acceptere,« siger hun og forklarer, at på Nørbæk Efterskole har man alle årene haft fokus på, at man læser, for at få svar på noget og ikke bare for at læse, og det er der ingen planer om at forandre.

Ikke alt forandrer sig

En række ting er dog forandret. Skolen har fået flere elever, og der er blevet bygget til for bare at nævne et par stykker. Men der er også traditioner, som rækker langt tilbage.
Den årlige skitur har været der fra starten. I mange år vendte man tilbage til det samme sted i Norge, hvor man stod på langrendsski, men i dag får de unge også mulighed for at boltre sig på alpine ski. Alle år har turen været med til at udvikle de unge, som har haft ansvaret for en række ting og været med til at planlægge turen.
De mange valgfag med både et kreativt og praktisk indhold har også været på programmet fra skolens start, og en flad struktur, hvor medarbejderne i udstrakt grad er blev taget med på råd, når noget skulle besluttes, har kendetegnet skolen stort set fra begyndelsen.
»Og så har vi altid lagt vægt på, at vi er en efterskole med stort E. Vores elevgruppe kunne nok ikke klare et ophold på en almen efterskole, men vi giver dem muligheden for trods deres læsevanskeligheder at få fornøjelsen af et efterskoleophold, hvor de udvikler sig personligt, socialt og fagligt,« siger Lene Blinksbjerg.

Skolen set gennem forstandernes briller

Nørbæk Efterskole slog dørene op for 26 elever i november 1967. Elevtallet steg ret hurtigt til 42. Den første forstander var Egon Andersen. Han forlod forstanderstolen i 1973.

Fem af Nørbæk Efterskoles forstandere er blevet interviewet af en journalist i forhold til, hvordan de ser udviklingen på skolen i den tid, de sad ved roret. Interviewene har resulteret i nedenstående fem fremstillinger af en tid, hvor meget har forandret sig, samtidigt med at den grundlæggende tilgang – at skabe livsduelige unge, der tror på sig selv – i hele perioden har været central.

Egon Andersen(1964-1972)

Uden engagement og visioner går det ikke

I november 1967 startede det første hold på Nørbæk Efterskole med 26 elever, 20 drenge og 6 piger. Forud var gået flere år, hvor bestyrelsen og andre implicerede arbejdede ihærdigt på at få alt til at falde på plads.
»Der var ikke så megen forståelse for de ordblinde, hverken i folkeskolen eller i det øvrige samfund, og vi kæmpede med en del udfordringer, inden vi kunne slå dørene op for de første elever,« siger Egon Andersen. Han var Nørbæk Efterskoles første forstander og blev ansat allerede i 1964, flyttede til Jylland fra det midtsjællandske og arbejdede et enkelt år som lærer på Hammershøj skole samtidigt med, at han var involveret i arbejdet med at få efterskolen sat på skinner og over en tre årig periode uddannede sig til først skolepsykolog og siden talehøre pædagog.

Ministeriet stillede en række krav for at skolen kunne godkendes. Blandt andet krævede man, at forstanderen havde en uddannelse som skolepsykolog, og at der var knyttet en talepædagog til skolen.
»For mig betød det, at jeg i et års tid stort set kun var hjemme i weekenderne, fordi jeg læste til skolepsykolog i København, hvor jeg boede hos

noget familie. Natfærgen fra Århus til København brugte jeg meget flittigt i det år,« siger Egon Andersen. Bestyrelsen og undervisningsinspektørerne så desuden gerne, at forstanderen gennemførte en tale-høreuddannelse.
»Med hjælp fra mange sider lod det sig gøre, men det var lange dage, da undervisningen foregik i Århus,« siger han og forklarer, at arbejdet med at få skolen etableret foregik samtidigt, med hvad det indebar af bestyrelsesmøder, ture til ministeriet, byggemøder og andet. Og arbejdet med at få den ny efterskole for ordblinde op at stå kunne kun lade sig gøre, fordi en række lokale ildsjæle gik forrest. Han peger i den sammenhæng specielt på bestyrelsesformanden sognepræst, Wilhelm Hansen.
»Det kræver engagement, visioner og vedholdenhed at starte en efterskole, og det havde Wilhelm Hansen,« siger Egon Andersen og tilføjer, at engagementet, begejstringen og visionerne også er nødvendige for at drive skolen.
»Har man ikke det, kan man lige så godt lade være,« siger han.
Det var Vilhem Hansens fortjeneste , at undervisningsminister K.B.Andersen deltog i grundstensnedlæggelsen , og at undervisningsminister Helge Larsen deltog i skolens indvielse.

Visionen for Nørbæk Efterskole var at gøre eleverne til hele mennesker, give dem selvværd og styrke dem fagligt.
»Gerne at ville – men ikke at kunne skaber frustrationer, men på Nørbæk fandt de unge deres stærke sider og lærte, at vi alle besidder egenskaber, der kan styrkes og udvikles. Jeg ser stadig nogle af eleverne fra den gang, og de peger alle på, at Nørbæk motiverede dem i positiv retning, hvilket har haft betydning for deres valg af erhverv."En af disse elever har i flere år været formand for skolens bestyrelse" siger Egon Andersen og ser de gode resultater, som en konsekvens af, at eleverne på efterskolen mødte andre unge som dem selv, at de blev undervist på små hold og ikke mindst, at de på en række valghold fik lov til at beskæftige sig med ting, der virkelig interesserede dem, ikke som underholdning, men for at de unge kunne opdage deres ressourcer.

På Nørbæk fandt de unge deres stærke sider og lærte, at vi alle besidder egenskaber, der kan styrkes og udvikles.

De unge kunne blandt andet lære at skyde og gå på jagt, kunne arbejde med træ, metal og læder. De kunne reparere biler og motorcykler, som de så kunne prøve af på arealerne ned mod mosen.
»Vi lyttede til de unge, og hvis de havde en god ide til et valghold, så forsøgte vi at oprette det. Og valgholdene var væsentlige for, at de unge fik de sejre, som gjorde, at de blev motiveret til også at yde en ekstra indsats i den faglige undervisning,« siger Egon Andersen.
Den faglige undervisning var skemalagt med lektioner på 45 minutter og foregik på meget små hold. Bestyrelsen acceptere, at 42 elever var et passende antal elever. Skolen måtte ikke blive for stor. Trygheden var vigtig,« siger Egon Andersen Der var på skolen enighed om at elverne generelt ikke skulle indstilles til eksamen. Da det nemt kunne give store nederlag. Dog de elever som lærerne vurderede kunne klare matematikken blev indstillet til matematik fordi det omvendt gav en sejer at kunne klare prøven rimeligt.

»Der fandtes ikke mange tekniske hjælpemidler. Vi havde selvfølgelig anskaffet båndoptagere, kameraer og andet grej, men det var slet ikke som i

dag«, siger han og peger på, at det krævede dygtige lærere.
»Lærerne skulle havde taget et specialundervisningskursus for at undervise hos os, og i en meget grundig ansættelsessamtale sikrede vi os, at de nødvendige kompetencer var til stede. I dagligdagen var vi en stor familie, og skolens hverdag byggede på en høj grad af tillid,« siger Egon Andersen og fortæller, at det var en travlt tid.
»Jeg stod ene mand for driften, alt var nyt, og penge var der ikke så mange af de første år. Jeg har da også flere gange arbejdet i døgndrift. Men jeg vidste, hvad det indebar, da jeg tidligere havde været med til at oprette to efterskoler,« siger han og fortæller, at han med tre drenge derhjemme også havde noget at se til på hjemmefronten.
»Min kone var vokset op på en højskole, så hun var klar over, hvad efterskolelivet indebar, og vi har altid nydt at være sammen med de unge mennesker,« siger han.

I 1973 fik kommunerne pligt til at oprette skolepsykologiske rådgivningskontorer, og Egon Andersen søgte en stilling som souschef ved PPR i Års.
»Jeg fik tilbudt stillingen og sagde ja, da Nørbæk Efterskole var inde i en god gænge,« siger han og tilføjer, at det gav ham mulighed for fortsat at påvirke forståelsen for unge mennesker med læsevanskeligheder.
»Det var med megen vemod, at vi som familie forlod Nørbæk, hvor vi havde mødt så megen venlighed. Det er en tid, som står meget klart i min hukommelse. At se de unge, som alle havde ar på sjælen vokse og træde i karakter som hele mennesker, var hele sliddet værd, og det er med stor glæde, jeg stadig mødes med nogle af de tidligere elever,« siger Egon Andersen.

At se de unge, som alle havde ar på sjælen vokse og træde i karakter som hele mennesker.

Carsten og Hanne Krathus (1972 -1981)

Eleverne skal også gøre rent

I januar 1973 tiltræder Carsten Krathus som forstander, og hans kone Hanne Krathus bliver skolemor og lærer. Det nye forstanderpar undrede sig over, at eleverne ikke skulle gøre rent og hjælpe med at lave mad, så efter et halvt års tid blev det en del af elevernes opgave at sørge for, at der var rent på hele skolen, at deltage i køkkenarbejdet og hjælpe til hos pedellen med en række praktiske opgaver.
»Det er klart, at det gav en vis modstand i starten, og vi havde en enkelt elev, som blev taget ud, fordi han ikke gik i skole for at gøre rent, men ret hurtigt blev det en naturlig del af skoledagen,« siger Carsten Krathus og fortæller, at skolens vigtigste opgave var at øge de unges selvværd, give dem troen på at de kunne få et liv som alle andre, og på at de ikke var dumme, selvom de ofte selv troede det og tit også blev opfattet som sådan.
»Når de kom, krøb nogle af eleverne langs murene, men i løbet af året rankede de ryggen og voksede som mennesker. Det var fantastisk at drive en skole, som kunne give de unge så meget selvværd,« siger han og fortæller, at de mange praktiske valgfag bidrog væsentlig til at løfte de unges selvopfattelse, og elevtallet blev forøget til 68 for blandt andet at kunne finansiere en ny værkstedshal, som blev indviet i 1976.

»Men det er klart, at vi også gerne så, at de unge mennesker blev dygtigere fagligt. Den boglige undervisning foregik på små hold. Nogle gange var der kun fire elever på et hold, andre gange op til 12. Vi differentierede ressourcerne, så de, der havde det sværest, fik mest hjælp,« siger Hanne Krathus og tilføjer, at man indførte dobbeltlektioner, og at der blev åbnet for tolærerordninger i det omfang, lærerne selv syntes et var en god ide.
»Det var der nu ikke så mange, der havde lyst til,« siger hun og fortæller, at der ikke var mange hjælpemidler dengang, og at de bøger eleverne eventuelt kunne læse oftest henvendte sig til indskolingselever, derfor skrev læreren tit elevens egne historier på skrivemaskine, og lod dem være læseteksten, eller man læste bøger ind på bånd.
»Vi brugte mange weekender i vores sommerhus på at sidde og læse bøger ind, og af og til kan man på båndet høre, at vi faldt i søvn under arbejdet,« siger Hanne Krathus.

Eleverne gik ikke til afgangsprøver, fordi alle anså det for at være en uoverkommelig opgave, som bare ville resultere i nederlag.
»Men det var dejligt, når man oplevede elever, der pludselig rykkede på læsningen, og det skete heldigvis jævnligt, selvom vi også havde en del elever, som aldrig lærte at læse,« siger hun og glæder sig over, at de unge netop på efterskolen fandt frem til at se deres stærke sider, og tænke mere positivt om sig selv.
»Efterskoleformen er fantastisk, fordi både elever og lærere kommer tæt på hinanden og har den tid, der skal til for at få opbygget den gode rela-

tion,« siger hun og fortæller, at man også i efterskolens ånd indførte fællestimer.
»Mange af vores elever havde store huller i deres viden, og det forsøgte vi at rette op på blandt andet gennem forstandertimer, hvor Carsten fortalte og ofte tryllebandt de unge, men også fællestimerne, hvor tre lærere planlagde og gennemførte forskellige aktiviteter og blandt andet viste film, var med til at give de unge mere viden og styrke fællesskabet,« siger Hanne Krathus og peger desuden på, at en række emneuger desuden var med til at motivere eleverne.

»Vi havde jernalderuge med blandt andet milebrænding og har også haft westeremne, hvor de unge for eksempel byggede en bar med svingdør. Det var en inspirerende måde at arbejde på, men også meget forberedelsestung,« siger Carsten Krathus, som gerne så, at lærerne fik indflydelse på skolens udvikling og deres eget arbejde.
»Vi ville gerne have det, man kalder en flad struktur med meget lidt topstyring, og jeg synes, det lykkedes. I hvert fald tog lærerne mere og mere ansvar og overtog langsomt en række opgaver, som tidligere havde ligget udelukkende på ledelsen. Et eksempel er arbejdet med de unges personlige og sociale udvikling, hvor skolemorens opgaver blev færre,« siger Hanne Krathus og fortæller, at det også var medvirkende til, at skolen kunne fungere det år, hvor Carsten Krathus var meget fraværende, fordi han tog en uddannelse til tale-høre pædagog, som både ministeriet og bestyrelse krævede, han skulle have som forstander.
»I 1981 forlod vi efterskolen, blandt andet fordi min kone var blevet syg. Men der er ikke tvivl om, at tiden Nørbæk har en stor og positiv plads i vores erindring,« siger Carsten Krathus.

Vi ville gerne have det, man kalder en flad struktur med meget lidt topstyring.

Poul Anker møller: (1981-1993)

Man læser for at søge viden og indsigt

I 1981 blev Poul Anker Møller forstander på Nørbæk Efterskole. Han var begyndt at læse psykologi på lærerhøjskolen og gjorde studiet færdigt samtidigt med, at han bestred forstanderjobbet.
»Det gav god mening at have psykologien med i bagagen,« siger han. Nørbæk Efterskole var og er for normaltbegavede unge med læsevanskeligheder, men da Poul Anker Møller tiltrådte, havde skolen et stort underskud, og der var sket et skred i elevgruppen, så man havde mange elever, som burde have gået på en specialefterskole.
»Når jeg talte med de visiterende myndigheder, virkede jeg mere overbevisende med min psykologi baggrund, og det lykkedes da også at få rettet op på det, så eleverne fik det rigtige tilbud hos os,« siger han.
Psykologiuddannelsen hjalp også i arbejdet med at argumentere for at ændre skolens undervisning, som Poul Anker Møller mente trængte til fornyelse.

»Da jeg kom sad eleverne i meget små grupper ofte i båse og arbejdede med nogle maskiner, der hed Readmaster. I den første sommerferie fjernede jeg båsene, satte maskinerne ned i et kælderrum og skrev spøgagtigt museum på døren. Og lærerne tog heldigvis godt imod initiativet,« siger han og fortæller, at den fornyelse af undervisningen, som han fandt nødvendig kun blev en realitet, fordi lærerne havde tillid til, at det var rigtigt og engageret gik ind i arbejdet.
»Uden lærernes accept, tillid og store arbejdsindsats var det aldrig gået,« siger han og tilføjer, at han også tog initiativ til at lave store hold på 14 til 15 elever. Tre lærere var tilknyttet hvert hold, og der var altid to lærere i undervisningen.

»På de store hold var der mulighed for, at eleverne blev inspireret af kammeraterne, diskuterede med dem, og forhåbentligt undredes og stillede spørgsmål. Og det er jo vanskeligt at udvikle sig som menneske, hvis man er alene. Fællesskabet er vigtigt og skal kunne mærkes i både ord og handling,« siger Poul Anker Møller, som havde fokus på, at indholdet i undervisningen skulle handle om noget, eleverne syntes var vigtigt .
»Det betød, at eleverne skulle gøre noget, der kunne vække deres interesse, så de begyndte at undersøge tingene, så der naturligt opstod et ønske om at få mere viden, og de på den måde gav sig at læse for at blive klogere. Vi skulle skabe rammer, så eleverne blev nødt til at læse, blev udfordret på ting der var vigtige for dem, og det lykkedes,« siger Poul Anker Møller og tilføjer, at man aldrig læser bare for at læse, man læser for at søge viden og indsigt.

Poul Anker Møller er inspireret af Grundtvigs skoletænkning, og efterskoleformen er en skoleform med fokus på det hele menneske.

»Vi havde en lang række værksteder, hvor eleverne fik mulighed for at kaste sig over praktiske udfordringer, og vi ville gerne have, at værkstederne og den mere faglige undervisning var lige vigtige,« siger han og fortæller, at der helt i Grundtvigs ånd var fokus på, at lærerne var engagerede.
»Derfor skulle lærerne tage udgangspunkt i noget, de selv var optaget af, når vi tilbød valghold, og efter en lidt tøvende start, hvor lærerne lige skulle vænne sig til at tænke i andre baner, fik eleverne mange spændende og anderledes tilbud. For eksempel underviste vi i fluebinding,« siger han. Det betød også, at lærerne meldte sig til at tage morgensamlingen, hvor en lærer eksempelvis fortalte om sin oldefar, der havde været den sidste bøddel. Andre berettede om den nordiske mytologi, Causerede over dagens politiske overskrifter eller gav en mundtlig gengivelse af en bog, og så blev der sunget hver morgen.

vi ville gerne have, at værkstederne og den mere faglige undervisning var lige vigtige.

Der blev indført sangtimer, klokken blev afskaffet, fag blev slået sammen og man udnyttede på mange måder de muligheder, der ligger i at være en fri skole. Blandt andet førte man ikke eleverne op til afgangsprøverne.
»Det afgørende var at give de unge mod på livet. Et mod som for de flestes vedkommende var blevet pillet ud af dem i deres folkeskoletid. Og det lykkedes. De lærte noget mens de gik her, og jeg vil påstå, at de også alle som èn udviklede deres læsefærdigheder,« siger Poul Anker Møller, som sideløbende med forstanderarbejdet gjorde en stor indsats for at ændre synet på de ordblinde.
»Når man sagde, at ordblinde er normaltbegavede kiggede de fleste en ekstra gang, det var jeg med til at ændre ved blandt andet at lave en udsendelsesrække i DR radio og tv, med titlen "Ung og ordblind", som skabte en del debat i ordblindemiljøet og ved at holde foredrag om den emotionelle side ved at være ordblind,« siger han og fortæller, at arbejdet med de ordblinde også førte til, at han var med til at starte Videncenter for Læsning.
Poul Anker Møller er glad for sin tid på Nørbæk Efterskole, som han synes udviklede sig voldsomt, i de år han var der
»Det var en hård start, med stort underskud og en undervisning der efter min mening trængte til en kickstart, men vi udviklede os til en god skole, som både elever, lærere og forældre var glade for,« siger han.

Finn Wilkens (1994 -2002)

Efterskolemanden satte computeren på programmet

Finn Wilkens tiltrådte som forstander på Nørbæk Efterskole i 1994. Han kom fra et job som lærer på en almen efterskole og var således første forstander med en egentlig efterskolebaggrund. Man stillede ikke længere krav om, at forstanderen skulle være psykolog eller tale læse pædagog, og Finn Wilkens havde en læreruddannelse og en tillægsuddannelse i specialpædagogik.

»Det hele var nyt for mig både forstandertitlen og det at arbejde med ordblinde, så jeg skulle lige vænne mig til det nye. Jeg var jo blevet ansat på mine efterskoleerfaringer, og mit fokus var helt klart på at skabe en god efterskole. Jeg ville for enhver pris undgå at komme til at lede en undervisningsfabrik, hvor man lærte dansk,« siger han.
Det betød, at der var fokus på det hele menneske, på livsoplysningen og på dannelsen. Og man førte ikke eleverne til afgangsprøver, fordi man mente, det ville skade dem og være i strid med efterskoleværdierne.
»Vi ville gerne åbne skolen mod lokalsamfundet og inddrog de lokale i nogle af aktiviteterne omkring skolen, blandt andet arrangerede vi i en årrække Sct. Hans på skolen,« siger Finn Wilkens, som også tog initiativ til at forenkle skolens vedtægter. Førhen havde der været både et repræsentantskab og en skolekreds. De blev nu slået sammen.

»I den daglige undervisning fyldte dansk indlysende nok en del, og vi fandt det vigtigt at arbejde med elevernes faglige udfordringer, men lige så vigtigt var den række af almindelige efterskolefag, som vi tilbød,« siger han og fortæller, at eleverne fik mulighed for at spille teater, noget de gik op i med

liv og sjæl. Der blev arrangeret gymnastikopvisninger, hvilket overraskede en del, som ikke troede, at det var noget for ordblinde. Man tilbød en række kreative fag, idræt fik en større plads i undervisningen, der var forfatteruge, skolen havde besøg af gøglere, der lærte de unge en masse tricks, eleverne deltog i motionsløb, der blev bygget saunaer og sejlet i kano, der var morgensang, eleverne gjorde rent og havde køkkentjans, og man var hele tiden opmærksom på at finde den rigtige balance mellem det praktiske og den faglige undervisning.
»Jeg kunne specielt godt lide fortælletimerne, noget jeg havde gode erfaringer med fra min tid på den almene efterskole. Det var fantastisk, når det lykkedes at tryllebinde de unge, og de var meget lydhøre for fortællingen, måske fordi de så ikke skulle kæmpe med bogstaverne,« siger Finn Wilkens.

Det var fantastisk, når det lykkedes at tryllebinde de unge, og de var meget lydhøre for fortællingen.

Skolen havde 72 elever og undervisningen foregik på hold med 14 til 18 elever. Der var tre lærere tilknytte et hold og altid to i undervisningssituationen,
»I undervisningen videreførte vi de ting, som min forgænger havde sat i værk, og det fungerede fint. Det handlede om at læse for at skaffe sig viden og ikke for bare for at læse, og på den måde understøttede det mine tanker om at skabe en efterskole, som udviklede det hele menneske,« siger han og fortæller, at den teknologiske udvikling tilbød nye og interessante muligheder i undervisningen.
»Vi anskaffede computere, som dengang var placeret i et computerrum. Lærerne skulle booke rummet, hvis de ville bruge computerne og de programmer, der hen af vejen blev flere og flere af. Der var stor interesse for den ny teknologi, selv om det her var før internettet,« siger Finn Wilkens, der lavede skolens første hjemmeside og var sikker på, at IT ville udvikle sig voldsomt, og det derfor var vigtigt at være med på toget fra starten.

»Vi udvidede elevtallet til 76 i min tid, det gjorde vi for at få råd til at lave et nyt bibliotek og forbedre udeområderne,« siger han. Der var en del lærere, som var nervøse ved at udvide elevtallet, fordi de frygtede, at skolen skulle blive for stor, og det tætte forhold mellem lærere og elever blive ødelagt. For Finn Wilkens var de ansattes medindflydelse en hel naturlig ting, og han lyttede selvfølgelig på de bekymrede, som dog ikke kunne overbevise ham om, at fire elever mere ville give de store problemer.

»På Nørbæk havde vi en selvforståelse af, at vi gjorde en forskel, men vi ville gerne være dygtigere,« siger Finn Wilkens og blandt andet derfor, var han med til at stifte den fælles forening for ordblindefefterskoler, der stadigvæk eksisterer i dag i bedste velgående. Den gav mulighed for sparring og gjorde det lettere at udveksle elever, når en konflikt var kørt derud, hvor et videre samarbejdet med den unge var blevet umuligt.
»Foreningen har også spillet en stor rolle i forhold til at ændre synet på de ordblinde, og gjorde det dermed lettere for os forstandere at afgøre, om en elev faldt uden for vores målgruppe,« siger han og fortæller, at lige inden han startede på skolen, havde der været elevoprør. De unge havde blandt andet låst sig inde på skolen.

»Jeg husker ikke, hvad årsagen var. Det gjorde mig noget urolig for, hvad det var for en elevflok, jeg skulle til at være forstander for, men der kunne jeg have sparet mine bekymringer. Jeg skulle lige vænne mig til det nye, men synes jeg har haft en god tid på Nørbæk Efterskole,« siger han og fortæller, at han som forstander tog initiativ til få lavet en stor sten, som i dag står i den gamle indkørsel. Stenen er lavet af Jan Blik fra Randers og prydes af fire ansigter; H.C. Andersen, Søren Kirkegaard, Grundtvig og Kristen Kold. »De er alle fra 1800 tallet, men vi synes ikke vi kunne finde nogle fra 1900 tallet, som med samme vægt kunne indpasses i efterskolen,« siger han.

Lene Hviid (2002 -2009)

Prøver bliver indført

Lene Hviid, der blev ansat som forstander i 2003, kendte skolen temmelig godt. Hun kom første gang til Nørbæk Efterskole i 1977 som vikar og vendte tilbage som lærer, da hun havde taget sin lærereksamen. Da hun startede som forstander, kom hun fra en stilling som konsulent i Frie Skolers Lærerforening.
»Mit indgående kendskab til skolen var en stor fordel. Jeg kendte kulturen, historien og de ansatte, men det er klart, at det også ind imellem skabte lidt forvirring, fordi jeg nu havde en anden kasket på,« siger hun og fortæller, at Nørbæk Efterskole altid har haft en høj grad af medarbejderindflydelse, og at hun altid har ment og stadig mener, at en demokratisk ledelse er det rigtige.

»Men nogle gange kan der være behov for, at lederen skærer igennem, og det gjorde jeg, da det viste sig, at lærerkollegiet stort set var delt midt over i spørgsmålet om, hvorvidt vi skulle begynde at føre eleverne til afgangsprøver,« siger hun.
Udviklingen indenfor IT- hjælpemidler til de ordblinde havde gjort, at det nu var muligt for de unge at gå til afgangsprøve uden at opleve det som et nederlag. Skolen havde blandt andet investeret i en stor kopimaskine, som kunne scanne tekster og hele bøger. De blev så lagt ud på et fælles drev, hvor eleverne kunne hente dem ned på deres egen computer, og der kunne de bruge programmet CD-ord og få læst teksten op.

»Vi havde en stor gruppe elever, der kunne klare prøven med brug af hjælpemidlerne, og for mange var det vigtigt at kunne føle sig som kammeraterne derhjemme. Og så handlede det for mig også om, at vi som skole kunne klare os i konkurrencen med de andre ordblindeefterskole, som var begyndt at tilbyde afgangsprøver. Så jeg besluttede, at vi fremover tilbød prøver, og i dag tror jeg, alle synes, det er godt og rigtigt,« siger Lene Hviid,

og fortæller, at det desuden var med til at tiltrække flere piger, hvilket skolen altid havde ønsket, men også betød en ny struktur på skolen. Tidligere havde man ikke delt eleverne efter klassetrin, men det gjorde man nu, så man oprettede en 9. og en 10. klasse.
»Og så lavede vi et hold for de elever, som ikke skulle til prøve. De fik mulighed for en anden form for undervisning,« siger hun og tilføjer, at i hendes tid som leder blev elevtallet udvidet.

»Der har altid været en vis uvilje blandt de ansatte på Nørbæk mod at udvide elevtallet. En uvilje jeg delte. Vi frygtede, at skolen blev for stor, og det trygge miljø forsvandt. Men vi ville gerne have en ny hal, og det kunne dårligt lade sig gøre uden at øge elevtallet,« siger hun.
Der blev skabt plads til flere elever og hallen blev bygget. Det kom til at betyde, at skolen fik langt større fokus på idræt og bevægelse og dens betydning for de unges læring.

Det alt afgørende var, at vi var en efterskole og arbejdede for at skabe hele mennesker.

»Vi prioriterede idræt i valgfagene, men også friluftsliv kom på programmet. Vi tilbød fortsat en række kreative fag som tekstil og keramik samtidigt med, at der var mulighed for at reparere motorer og arbejde med træ, som vi havde en lang tradition for,« siger Lene Hviid og fortæller, at den faglige undervisning byggede på de samme principper som i de foregående forstanderes tid. Eleverne skulle læse, fordi der var noget, de gerne ville finde ud af og ikke bare for at læse, men mange ting var blevet lettere, fordi hjælpemidlerne hele tiden blev bedre.

»Men det alt afgørende var, at vi var en efterskole og arbejdede for at skabe hele mennesker. Vi ville gerne opfattes som en mulighed for de ordblinde for at få et efterskoleophold som alle andre unge. Men hos os risikerede de ikke at drukne i mængden. Her kunne vi hjælpe dem med deres specifikke vanskeligheder,« siger Lene Hviid og peger på, at skolevejledningen blev udviklet i hendes ledelsesperiode.
Der havde altid været skolevejledning, og eleverne havde været i praktik, men vejledningen flyttede sig. Den blev mere målrettet og mere opmærksom på, at det handlede om, at eleverne udviklede sig til hele mennesker. Der blev arbejdet med delmål, som ikke kun var rettet direkte mod et valg af uddannelse eller mod et specifik erhverv.

»For eksempel havde vi en dreng, der sammen med vejlederen satte delmål op for, hvor langt han skulle løbe om ugen. Drengen opdagede, at her var noget han var endog meget god til, og det gjorde, at han også kunne sætte sig andre mål,« siger Lene Hviid, der var glad for arbejdet på Nørbæk Efterskole både som lærer og leder. Det var uoverensstemmelser mellem hende og bestyrelsen der førte til, at hun forlod forstanderjobbet og efterskolen i januar 2010.

Lene blinksbjerg:(2013 .....)

Skolen på ret køl igen

Da Lene Blinksbjerg satte sig i forstanderstolen i november 2013, havde Nørbæk Efterskole haft to forstandere på tre år. Lene Blinksbjerg havde været lærer på skolen siden 1989 og i forbindelse med den voldsomme udskiftning på forstanderkontoret havde hun været konstitueret i to omgange.
»Det var nogle turbulente år, og da jeg tiltrådte som forstander var skolens økonomi meget ringe, elevtallet var nede på 70, så vi havde 26 tomme senge, og vi havde en del elever, som slet ikke faldt ind under målgruppen,« siger hun. Den første tid handlede derfor om at rette op på både skolens økonomi og renommé, der havde lidt skade i en grad, så de visiterende myndigheder holdt igen med at henvise elever.
»Jeg skrev artikler til aviserne og fik lavet møder med læsekonsulenterne, for at slå på tromme for at vi stadig var en god skole, og heldigvis gik det ret hurtigt med at rette op, så vi allerede det kommende skoleår havde fuldt hus, men økonomien pressede os stadig,« siger hun.

Opgaven var den samme som altid; at skabe livsduelige unge, der tror på sig selv og er parate til en ungdomsuddannelse. Udfordringen var at få organisationen på plads, fordi de turbulente år havde sat deres spor.
»På Nørbæk har vi altid stået sammen om opgaven. Alle har været vigtige, og dialog og åbenhed er da også en vigtig del af min ledelsesstil, men jeg tager også gerne beslutninger, når det er nødvendigt,« siger Lene Blinksbjerg, der glæder sig over, at skolen nu er tilbage på sporet, at fok der kommer på besøg føler sig godt tilpas og, at alle ansatte arbejder engageret og tager ejerskab for det, der sker på skolen.
»Vi har udarbejdet en vision for skolen. Vi ønsker "at gøre en god skole stærkere", og lægger vægt på et forpligtende fællesskab, værdien af forskellighed og ønsker at højne den enkelte elevs dannelse og faglige niveau. Og så ønsker vi at være førende på ordblindeområdet,« siger hun og forklarer, at det blandt andet betyder, at lærernes faglighed løbende skal styrkes.

»Der er et godt og konstruktivt læringsmiljø blandt de ansatte, vi udnytter hinandens styrker, og lærerne er på en del kurser. For eksempel skal vi have nogle af sted indenfor skriftssprogsvanskeligheder, dyskalkoli og fremmedsprog. Vi er godt i gang med at opbygge en selvforståelse af, at vi er dygtige her på Nørbæk,« siger Lene Blinksbjerg. Flere af skolens lærere er for eksempel begyndt at holde kurser for lærere fra andre skoler.
»Jeg er trådt ind i bestyrelsen for Netværket af Ordblindeefterskoler, hvor jeg mødes med forstanderne fra andre ordblindeefterskoler. Det er meget inspirerende og også med til at udvikle Nørbæk Efterskole,« siger hun og fortæller, at netværket generelt arbejder for at skabe større forståelse for de ordblinde og deres vilkår.

»Jeg synes, holdningen til ordblinde er vendt. De opfattes ikke mere som dumme, men for den enkelte elev fylder ordblindheden stadig meget. De unge kommer med sår på sjælen, og med et stærkt ønske om at

Det praktiske har ofte haft kolossal betydning for elevernes selvværd.

lære at læse, som alle andre,« siger Lene Blinksbjerg.
På Nørbæk Efterskole får de langsomt selvtilliden tilbage og bliver dygtige til at bruge hjælpemidlerne.
»Ikke alle lærer at læse, mens de går her, men alle bliver bedre til det. Det handler også om, hvordan man definerer, hvad det er at læse,« siger hun og tilføjer, at skolen er begyndt at tilbyde tysk som prøveforberedende fag.
»Vi vil gerne give de elever, der ønsker det mulighed for at søge en gymnasial uddannelse, og det kræver to fremmedsprog,« siger hun

Eleverne undervises i klasser med 16 til 20 elever. Der er tre lærere tilknyttet hver klasse, og i undervisningen er der altid to lærere. Matematikundervisningen er niveaudelt, og man vil gerne styrke naturfagene.
»Men måske må vi nedtone det lidt, fordi mange af vores elever reelt aldrig har haft fysik,« siger Lene Blinksbjerg og forklarer, at Nørbæk Efterskole altid har diskuteret og søgt den rette balance mellem det teoretiske og det praktiske.
»Det praktiske har ofte haft kolossal betydning for elevernes selvværd og motivation, og det har det stadig,« siger hun og peger på, at den boglige undervisning har ændret sig, så der tit sker en række praktiske aktiviteter i for eksempel dansk undervisningen, hvor man måske laver videoer, eller stopmotion film.

»Som fri skole skal vi hvert år evaluere vores undervisning. Det betyder, at skemaet stort set hvert år ændres. Så der er aldrig to år, der er helt ens – heller ikke skemamæssigt,« siger Lene Blinksbjerg. Forskellige temadage og emneuger er en del af skolens samlede tilbud. Det betyder, at det faste skema afløses af teateruge, naturemneuge, forfatteruge og temadag. Alle elever i 9. klasse går til folkeskolens prøver i dansk og matematik og har mulighed for også at gøre det i idræt, engelsk, tysk og naturfag.
»Som 10. klasses elev har du mulighed for at gå til folkeskolens prøve i dansk, matematik og engelsk,« siger hun og tilføjer, at der i nærmeste fremtid er planer om at bygge nyt.

»Skolens køkken er for lille. Det er bygget til 45 elever i tidernes morgen. Foredragssalen er for smal og skal udvides. Gymnastiksalen har også i mange år trængt til en kærlig hånd. Desuden er der andre mindre forbedringer på tegnebrættet,« siger Lene Binksbjerg og fortæller, at der det sid-

ste års tid har været holdt møder og lagt planer - Først i personalegruppen om behov og ønsker, dernæst i bestyrelsen.

»Et byggeudvalg blev nedsat i foråret 2016. Dette udvalg har haft møder og været på ekskursioner til andre efterskoler for at få inspiration. I skrivende stund er prioritering for byggeriet lagt fast, og arkitekt er i gang i samarbejde med ombygningsudvalget.« siger Lene Blinksbjerg.
Alle pengene er ikke fundet endnu, men hun håber, at byggeriet kan komme i gang sidst i 2017 eller i 2018.

»Vi er inde i en god udvikling, med dygtige og engagerede ansatte og med fokus på hele tiden at blive bedre. Og Vi lægger meget stor vægt på, at vi er en efterskole, som arbejder for at skabe hele mennesker,« siger hun.